

Łuaksz Lewkowicz, Michał Paszkowski

Interkonektor Polska-Słowacja i dywersyfikacja dostaw gazu ziemnego na Słowację

Słowacja znajduje się w niekorzystnym położeniu, jeżeli chodzi o dostawy gazu ziemnego, z uwagi na znaczące uzależnienie od importu z Rosji. Działania podejmowane na rzecz dywersyfikacji źródeł i kierunków dostaw surowca znacznie przyspieszyły od momentu zbrojnej agresji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę, a kluczową rolę w tych wysiłkach może odegrać interkonektor Polska-Słowacja. Podczas gdy zostały już zawarte umowy na dostawy gazu ziemnego z Norwegii oraz w formie LNG, rząd w Bratysławie liczy na dalszy rozwój infrastruktury, który zwiększy bezpieczeństwo energetyczne tego państwa (tego typu zadanie Słowacja stawia przed sobą w ramach prezydencji w Grupie Wyszehradzkiej).

Interkonektor Polska-Słowacja: nowy szlak importowy. Słowacja od początku militarnej agresji Rosji na Ukrainę podejmuje szereg działań na rzecz dywersyfikacji dostaw gazu ziemnego. Kluczowym projektem służącym temu zadaniu jest interkonektor Polska-Słowacja (Strachocina-Veľké Kapušany), który został już ukończony, ale komercyjnie ma zacząć działać od lipca 2022 r. (zdolność przesyłowa z Polski na Słowację ma wynieść 4,7 mld m³ gazu ziemnego rocznie, a w odwrotnym kierunku – 5,7 mld m³ rocznie). Tego typu infrastruktura umożliwi Słowacji import surowca z różnych kierunków, w tym z Norwegii, poprzez wykorzystanie infrastruktury nad Morzem Bałtyckim (terminal LNG w Świnoujściu oraz gazociąg Baltic Pipe). Bezpośrednie połączenie umożliwi realną, a nie jedynie techniczną dywersyfikację źródeł dostaw.

Dotychczas niemal całość importowanego gazu ziemnego pochodziła z Rosji, a poziom uzależnienia był jednym z najwyższych w całej Europie (ok. 90%). W tych okolicznościach Słowacja zdecydowała się na rozwiązania narzucone przez Kreml i w ramach długoterminowego kontraktu zapłaciła za odebrany surowiec w rublach (udało się nie naruszyć sankcji i jednocześnie spełniono wymóg dokonywania płatności przynajmniej częściowo w walucie rosyjskiej), co początkowo nie było takie oczywiste ([„Komentarze IEŚ”, nr 585](#)). Pomimo wywiązania się z nowych warunków kontraktowych od początku lipca br. firma OAO Gazprom ograniczyła dostawy do spółki Slovenský plynárenský priemysel (SPP) o 50%, chociaż pierwsze mniejsze przesyły miały miejsce już w połowie czerwca (wówczas były mniejsze o ok. 10%).

Co ważne, na Słowacji nadal trwa proces zatłaczania surowca do magazynów, a mniejsze dostawy spowolnią całą sprawę. Mimo to poziom zapasów na początku lipca 2022 r. był prawie trzy razy większy niż w momencie ataku Rosji na Ukrainę, a więc wydaje się, że w tych okolicznościach uda się – pomimo trwających problemów – wypełnić magazyny do poziomu ustalonego przez państwa Unii Europejskiej (85% od 1 listopada br.). Temu celowi będą służyć dostawy z innych kierunków.

Dywersyfikacja dostaw gazu ziemnego. Słowacja w ostatnich tygodniach podejmuje działania na rzecz zmiany struktury importu gazu ziemnego i odciążenia się od dostaw z Rosji. Wicepremier i minister gospodarki Richard Sulík (SaS) wielokrotnie deklarował, że Słowacja już w pierwszej połowie lipca br. będzie miała w magazynach wystarczającą ilość surowca (osiągnie ok. 49% ich zapelnienia), aby zaspokoić potrzeby do końca sezonu grzewczego w marcu 2023 r., nawet jeśli gaz ziemny z Rosji przestanie być dostarczany. Jednocześnie przewodniczący komisji spraw gospodarczych w parlamencie słowackim Peter Kremský (OLaNO) stwierdził, że Słowacja będzie zabezpieczona na zimę dopiero pod koniec sierpnia br. Ponadto firma SPP zawarła jeszcze w czerwcu 2022 r. dwa kontrakty na dostawy surowca – jeden z Norwegii (do końca 2022 r. zakontraktowany wolumen ma pokryć 32% zapotrzebowania Słowacji na surowiec) oraz drugi w formie skroplonej (ma zaspokoić 34% zapotrzebowania strony słowackiej na surowiec). Co ważne, w ramach drugiego z tych kontraktów dostawy mają być zapewnione poprzez terminale LNG w Chorwacji, Włoszech, Belgii oraz Wielkiej Brytanii, co pozwoli na odbiór dwóch metanowców każdego miesiąca.

Prowadzone są rozmowy z Polską, aby zapewnić dostawy gazu ziemnego także poprzez terminal regazyfikacyjny w Świnoujściu, a w przyszłości poprzez planowany w Gdańsku terminal typu FSRU o zdolnościach regazyfikacyjnych na poziomie 6 mld m³ (w Polsce trwają analizy dotyczące możliwości budowy jednej większej jednostki o mocy 12 mld m³ lub nawet dwóch mniejszych, z czego jedna mogłaby być wykorzystywana na potrzeby Polski, a druga dla odbiorców w innych państwach Europy Środkowej, w tym Słowacji. W chwili obecnej, przy wykorzystywaniu istniejącej infrastruktury, zgodnie z deklaracjami słowackich polityków poziom uzależnienia od Rosji spadł do 65%.

Dla Słowacji ważne są także ostatnie wypowiedzi strony chorwackiej, która wskazuje na możliwość rozbudowy terminala regazyfikacyjnego na wyspie Krk. Zgodnie z deklaracją miałyby on zwiększyć swoją moc ponad dwukrotnie z poziomu 2,9 mld m³ do 6,1 mld m³ rocznie, a więc powyżej krajowych potrzeb. Pozostała ilość byłaby oferowana spółkom z państw Europy Środkowej (m.in. Słowacji) oraz Bałkanów. Niemniej strona chorwacka nie podaje terminu rozpoczęcia prac nad rozbudową infrastruktury oraz ich zakończenia, a także w jakiej formie miałyby to nastąpić (np. wykorzystanie drugiego statku). Tym samym trudno jest wskazać, czy ostatecznie Słowacja będzie korzystać z tego kierunku dostaw, czy być może skoncentruje wysiłki na rzecz współpracy z Polską, tym bardziej że również terminal LNG w Kłajpedzie na Litwie może być rozbudowany z obecnego poziomu 3,75 mld m³ do 5,00-6,25 mld m³ rocznie.

Energetyka w programie nowej prezydencji w Grupie Wyszehradzkiej. W rozpoczętej w dniu 1 lipca 2022 r. rocznej prezydencji Słowacji w V4 energetyka zajmuje istotne miejsce, co związane jest z wojną rosyjsko-ukraińską. Zasadniczym celem strony słowackiej jest stopniowa likwidacja uzależnienia państw V4 od importu rosyjskich surowców energetycznych oraz dalsza dywersyfikacja źródeł i kierunków dostaw. Oprócz wspólnych działań na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa dostaw gazu ziemnego najważniejszym wyzwaniem dla V4 ma być polepszenie odpowiedniego poziomu dostaw niskoemisyjnej energii elektrycznej w perspektywie średnio- i długoterminowej.

W agendzie prezydencji zrównoważony bilans energetyczny jest warunkiem wstępnym zapewnienia odpowiednich, bezpiecznych, konkurencyjnych i przystępnych cenowo dostaw energii dla odbiorców indywidualnych i przemysłu. Słowacy wspólnie z partnerami z V4 planują szukać możliwości rozwoju regionalnej infrastruktury energetycznej, z naciskiem na realizację projektów wspólnego zainteresowania UE (PCI) oraz skuteczne wdrażanie czystych technologii (wodór, energetyka jądrowa, odnawialne źródła energii).

Warunkiem osiągnięcia neutralności klimatycznej w V4 i UE ma być, zdaniem Słowaków, zrównoważone wykorzystanie różnych źródeł energii i dalszy rozwój energetyki jądrowej. W szczególności ta ostatnia kwestia jest mocno promowana – wraz z oddaniem do eksploatacji trzeciego bloku elektrowni jądrowej Mochovce Słowacja zwiększy swoje możliwości eksportowe w kontekście energii elektrycznej. W ramach zaproponowanego przez Komisję Europejską Pakietu Dekarbonizacji Rynków Wodoru i Gazu państwa V4 powinny promować odpowiednią definicję gazu ziemnego jako ważnego paliwa przejściowego oraz tworzyć odpowiednie warunki rynkowe dla wszystkich rodzajów gazów zdekarbonizowanych.

Wnioski:

- Od rozpoczęcia wojny na Ukrainie władze Słowacji aktywnie działają na rzecz zmiany struktury importu gazu ziemnego. Z jednej strony nadal współpracują z Rosją w celu zwiększenia poziomu zgromadzonych zapasów w magazynach, a z drugiej podejmują negocjacje umożliwiające dostawy surowca z innych kierunków. Kluczowe znaczenie będzie miał w tym względzie interkonektor Polska–Słowacja, który będzie oddany do eksploatacji w odpowiednim dla Słowacji momencie, a więc w procesie stopniowego spadku dostaw z Rosji
- Budowa połączenia pomiędzy Polską a Słowacją jest istotna nie tylko z punktu widzenia bezpieczeństwa energetycznego Słowacji, ale także innych państw Europy Środkowej (np. Republiki Czeskiej) oraz Ukrainy. Dodatkowo wraz z nową infrastrukturą nastąpi wzmocnienie relacji politycznych zarówno bilateralnych, jak i multilateralnych obu państw w ramach Inicjatywy Trójmorza, gdyż obecnie Słowacja bardzo słabo angażuje się w prace tego formatu regionalnego.
- Rosnące ceny energii, przyczyniające się do wzrostu inflacji i kosztów życia, stanowią obecnie jedno z najważniejszych wyzwań dla społeczeństwa i gospodarki Słowacji. Polityka dywersyfikacji dostaw gazu ziemnego i ropy naftowej oraz rosnące znaczenie energii jądrowej w bilansie energetycznym tego państwa mają w kolejnych latach przyczynić się do stabilizacji sytuacji gospodarczej państwa. Tematyka energetyczna jest istotnym elementem słowackiej debaty politycznej zarówno w ramach koalicji rządowej (SaS vs. OĽaNO), jak i na linii rząd–opozycja. Rozwiązanie problemów związanych z dostawami węgłowodorów oraz wysokimi cenami energii może stanowić klucz do zwycięstwa w kolejnych wyborach samorządowych i parlamentarnych.